

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET.

Szerkesztőség:

SZÉCHY-VILLA

I. EMELET

hová a kéiratok, tudakozódások, előfizetések küldendők.

HAVIKÖZLÖNYE.

Szerkesztő:

SZÉCHY KÁROLYNÉ LORENZ JOSEPHINE,

az Egyesület elnöke.

Tagoknak

tagsági díj fejében jár

Előfizetési ár:

Egész évre 1 frt — kr

Fél " — " 50 kr

Számonként 10 kr.

Harmadik évfolyam.

Kolozsvár, 1898. február 1.

5. szám.

SCHOPENHAUER ARTHUR LEVELEZÉSÉBŐL.

Schopenhauernek a Brockhausnál Lipszében megjelent levelezéséből való ez a két töredék. Az egyiket Doss A. Lajos írja, ki 1873-ban halt el Münchenben, mint törvényszéki tanácsos, a másikat maga a nagy bölcsész.

BCU Cluj Doss levele Schopenhauerhez. y Cluj

München, 1852. jul. 12.

„Mélyen tisztelt Doktor Ur! Engedjen egy életmentő nemes kutya ide mellékeit nagyon hű képeinek egy csekély helyet az ön kis, de kedves gyűjteményében, azon állatok képeinek sorában, a kiknek védelmével legújabb művét oly szépen fejezte be.

Az embermentés története, mely kedvéért budhaista szempontból, a »Mentor« volt kutya talán egyszer mint ember és aztán mint Mentor, mint *mentő* a magasabb értelemben újjászülethetnék, nem tűnnek fel rosszul kötelező mythikus diszitással és fejtegetéssel még a Dsanguan*)-ban sem.

F. é. február 28-án B. H. nevű szolgáló az Izar egy sekélyes ágában éppen azon volt, hogy egy ökrösszekérre kavicsot rakjon, midőn feljebb a Prater-hídnál egy fözsilip megnyílt s az egyszerre hatalmasan feldagadó víz a szolgálót szekerstől elsodorta. Pár pillanat múlva már csak a hullámokkal s a szekér maradványával küzdő két ökör feje volt látható: a kocsis eltűnt a habokban.

A meggyült és segíteni nem tudó sétáló emberek tömegéből ekkor sietve rohant le a part felé Qu. volt színész, szép nagy Mentor nevű kutyájával. Ujjával rámutatván a kutyának a szerencsétlenül járt kocsis még egyszer föltűnő karjára, egy biztató szóra a kutya beleugrott a folyamba; erősen küzdve és úszva elérte az alámerült félhoitát és a part felé vonszolta: „

*) A »Kandszur«, t. i. a tibeta szentírás gyűjteményének egy része.

nehéz tehát, a hol a gazdája végkép kihuzta a partra. A félholt embert a közeli Brunnthalban azonnal orvosi kezelés alá vették és több órai igyekezet után sikerült újra életre téríteni. A kutya, mintha tettének teljes tudatában lett volna, azalatt buzgon tipegett-topogott a megmentett ember és gazdája körül. Vendégeitök is a legjobb falatokkal s egy úr azonnal 100 tallért kínált érte, de persze hasztalanul!

A gazdája gondoskodott az eseményt tárgyaló s több tanuval aláírt törvényszerűen hitelesített okmányról és így Mentornak jól megérdemelt nemességi diplomája van még a leszármazói számára is, a melynek kiállításához én, mint a közjegyző ideiglenes megbízottja, a magam részéről sokkal több örömmel járultam hozzá, mint sok egyéb dologban. Fogadja tehát kedvesen ezt a fényképet, mely Adám B. kitűnő állatfestőnek az idei tavaszi műegylet-kiállításra festett műve után készült, mint illusztráció-félet a műveiben elszort ama szép helyekhez, a melyekben a kereszténység részéről cserben hagyott állatvilágot oly humanusan védelmezi.«

Schopenhauer Dosszhoz :

»Kedves Uram! Igaz meghatottsággal vettem szép ajándékát, mert azt bizonyítja, hogy mennyire jelen vagyok az Ön gondolataiban s e rézmetszet láttára azonnal eszébe jutott, hogy a kutya-képmásak szobám fődíszei. Mentor is már ott függ üveg alatt és keretben 16 darab állatgyűjteményemnek legjobbjaihoz tartozik. Ilyen kutyák számára, a kik ily módon tüntették magukat ki, az államnak érdemjelt kellene alapítania »életmentő« felirással, melyet nyakukon viselnének, hogy a méltatlan bánásmódtól megóvja őket. Fogadja szives köszönetemet a kedves képért.«

*

Fordította: **Sz. L. J.**

Az igazak irgalmasak és könyörülnek.

Péld. 13, 13.

Ő Felsége a király az állatvédelemről.

A király Cap-S. Martinben való időzése alatt egy montecarlói galamblövést végig nézett. A mint a czéllövők a fölrebentett galambokat egyenként lödözték le, a király sajnálkozva jegyezte meg: »Szegény állatkák! Igazán nem értem, hogy mi örömük lehet ebben az embereknek?«

Ha részvételt keressz, s néha egy baráti tekintet vagy egy sziv kell szivednek, mely csak érted dobog, végy kutyát magadhoz... a kutya hív leend.

Br. Eötvös József.

A törökök a megsérült háziállatot éveken át gondozzák és ápolják, mintha valami szerencsétlenül járt családtag volna.

Vámbéry Ármin.

A ki valamely érző lénynek szenvedését közömbösen tudja nézni, annak lelke kész talaj a gyilkosság gondolatának megteremtésére; csak az kell, hogy a szenvedély szele a magot oda vigye.

Gr. Apponyi Albert.

Hanzi.

Gyászshirt viszek im, gyászszegélyben,
 Hanzi meghalt s — közönytet szépen;
 Hanzi, a te pihés lovagod,
 Ki veled egy szobában lakott
 És úgy tett, mintha szűk rabsága
 Melletted néki nem is fájna,
 És dalt csattogott reggel, este —
 Im távollétedet kileste
 És titkos éjjel — a kis álnok! —
 Lerázta végkép a rabságot,
 Mennyekbe vitte röpke szárnya,
 Kanárik paradicsomába,
 Hol kalitba szép nőket zárnak
 S a kanárik szabadon szállnak!!

Keztyűt húzok, koromsötétet
 S színnel, mely az éjnél sötétebb
 Lefestem — az az tollal (rom,
 Gyászszegélyű levélpapíron,
 Törül-hegyre hogy s mikép esett
 A megrendítő gyászos eset,
 Ne hajthassa a világ szája;
 Irigykedem holt collegámra!
 A *holl* collega már nem árthat,
 Én visszadobom azt a vádat!
 Jusson ki része a babérból,
 Ugy sem adom a — magaméból.

Im halld tehát és szép szemednek
 Könyei bátran eredhetnek,
 Ne kiméld csipke-keszkenődöt,
 Azt méltán elvárhatja tőled
 Szegény Hanzi, kicsike szógád! . . .
 Lásd, jó az Isten, jóért jót ad.
 S ha megsíratod illőképen,
 Pihés lovagod fűnn az égben
 Ugy kidicsér az angyalságnak,
 Hogy otthagyják a mennyországot
 S leszállnak hozzád, felhőn szállva,
 Rejtélyes öltöző szobádba,
 S mikor cserbe hagy a képzetet,
 A csalfa — ők ott lesznek veled
 S megsugják a mentő ideát:
 Mikép szabasd legujabb ruhád!!

Tehát Hanzi, pártfogoltod,
 E gyászvilágnak búcsút mondott.

Fatális nap volt — hirhedt péntek,
 Midőn jó Hanzi csak arra ébredt,
 Hogy volt és nincsen — halva fekszik,
 Akár tetszik, akár nem tetszik!
 S támadt zavar, kapkodás, lárma
 S cserépvásár künn a konyhába.
 Szakácsné, szobacziocus, kukta
 Fejét sorjába mind bedugta,
 Ki seprővel, ki fakanállal
 Rontott a torlaszokon által,
 Miket surlásnak örve alatt
 Butorbúl össze- s széthánytanak
 És ott állt Ő — pongyola-mezben —
 (Absolválj, ó Apollo! engem,
 Hogy képzelmem e pongyolába
 Belebotlott!) a kalitkára
 Meredve -- savó-szemében kin,
 Kétség, mint Karthago romjain
 Marius, (nőnemben: Mária)
 Apácza-képe litánia,
 Örökunalmű — — tán mondanom
 Sem kell kít értek: a franczja bonnel
 »Ó! ó! — tördelé sipeggve — ó!
 Monsieur Anzi! mon pauvre oiseau!
 Was aben Sie gemakt? - Ki adta
 Permiss'jon, hogy magát meghalta,
 Mikor Madame est parti — távol . . .
 Mit gondol majd Madame magáról?
 Hogy én a tüzre rossz fát tettem,
 S kendermagját — magam megettem!«

S im ajtó nyílik s egy borzos fő
 Kiváncsian kandikál elő.
 Az nem lesz más — akárki lássa! —
 Az Pistike, az álmos táska!
 Rózsás, izmos, gömbölyű térdit
 Rövidke ing födi csak félig,
 Hóna alatt a »szakumpakja«
 A mint hirtelen összekapta,
 Búgó riadót hallván zengni:
 Első akart a »placson« lenni,
 S enfin — nem múlik a nadrágon:
 Csak a legény talpán megálljon!
 Mőgötte tuszkolva előre,
 Ilmácska hálófőkötőbe,
 Gazdasszony sebbel-lobbal lépked,
 S vág szörnyű aggodalmas képet.

Nervózus kissé — anyja lánya,
Viruló tőnek hajló ága,
Növessze ég még jóra, szépre,
Hogy anyját ebben is elérje! . . .

S kéz kézben, szótlán néma csendben
Megállnak a halottal szemben.
Nem szólnak és nem kérdenek,
De nyílt kérdés a tekintetek,
Ó mély rejtélyű örök álom! . . .
Gyermek méléz madárháialon,
Mint mikor csilláros szobábúl
Az ember ki az éjbe bámúl
És nem lát mást csak sötétséget! . . .
Ki mondja meg a kicsikéknek,
Hogy gyermekelmén itt a nagyok
Tudása, értelme ki nem fog!

Furfangos Pisti végre únja,
A hallgatás oldalát fúrja
És mikor már eleget bámúlt:
Ugy véli, hogy tán csak *elájult!*
Kap a szón ilma — perdül lába
Hlatszerérr a hálókába,
Ottkolony, milflör úgy özönlik,
Jó Hanzit még agyonfűrösztük!
Szerencse, épen hogy legjobbkor
Betoppan véletlen' a doktor
Hanz ütérét tapintja nyomba,
(Tekintete tréfás — mogorva.)
Száját feszíti — Pisti sápad:
(Hát madárnak is torka fájhat?)
Porgatja, nyomja, nyomorítja,
Hlmácska nézni alig bírja,
S föl-föleseng: »Ó doktor bácsi!« . . .
S hangzik az ultimatum: »Acsi!
Hijják a macskát... ennek vége!« . . .
S kitörnek mind jajveszéklésbe.

Hogy macskát nem hittunk, asszonyom,
Azt hiszem, fölös is mondanom.
Mint illő s Hanzinak dukált,
Kiadtuk a parteczedulát:

†

»Don Hanz de los Conaros,
Szabad szerelem s dal herosa

Jelenti, hogy szive megszakadt
És tőle több dalt ne várjanak.
Feltámadáskor szól csak újra,
H' az angyal a trombitát fujja,
Nem tudja, vajjon addig vársz-e?
Amen. *Requiescat in pace!* . . .

S most még a temetést megírom,
Bár fogytán immár a papírom.
Egyszerű volt az és megható,
Szegény fogoly költőhöz való! —
Menet élén kis kukta koczog.
Seprőt emel és úgy vigyorog.
Seprő nyelére gyászt aggattak,
Hogy megláthassa, a ki *nem vak*.
Utána Pisti rokkant méne,
Gördülve harmadfél kerékre,
Ez bándérium akar lenni,
Egy szál csupán — de nem tesz semmit!
S most jó a java — Pisti maga,
Kis fakoporsó karjaiba,
Babér futja be köröskörül.
Pistike titkon ennek örül.
Hlmácska széjjel bontott hajjal
Mozog előre ügygy.l-bajjal,
Egyik felől a bánat vérzi,
S a kalitka sulyát is érzi.
S im jó a benne! . . . Óbégat váltig:
Temessék el, mint a kanárit!
Ruhája végződik uszályon,
Ügyel, a tömeg rá ne hágjon;
A tömeget — közkivánatra —
Ezuttal szerény szolgád adta,
S indul — lendül a gyászmenet,
Gyászdal veri fel a termeket:
»Nem fáj többé a Hanzí feji,
Lux perpetua luceant ei!
S vonulnak lassan, méltósággal
A szobák hosszú során által
A virágos, titkos sírhelyig,
Hó! Hanzí ágját lágyan vetik.
Hol van ez? merre? — Megbocsásson!
Szólani tiltja fogadásom,
Hallgatok és nem leszek csacska:
Még meghallhatóna künn — a macska!

Kiss József.

Kiméljük az állatokat.

Néhány históriát szedtem össze az utcán, mezőn, országúton, valamennyi az állatkinzásról szól; elmondom embertársaimnak, hogy tanuljon belőle kiki igazi ember lenni, ember nemcsak embertársai iránt, hanem eszes és érző szívű ember lenni az oktalán állat iránt is, mert hej, igaz ám az a mondás, hogy *a ka embertelenül bánik az állattal, maga is rosszabb az oktalán állatnál.* Meséimből tanulhat gazdaember, cseléd, szolga, mindenki, a ki nek esze és szive helyén van. Esztelen és szívtelen embereknek ugy is hiába beszél akár a papjok is: annyi, mint falra borsót hányni.

Magyar ember kimélettel szokott lenni a jószág iránt. Sokszor láttam és mindig örömmel láttam, ha a gazda fáradtan, éhesen érkezett haza lovaival a mezei munkáról, kifogta lovait a hámból, jászolhoz kötötte, szénát, abrakot adott eléjük, ellátta a jószágot, maga pedig csak azután ült asztalhoz; — mert első a jószág. Ámde, sajnos, hányszor láttuk az utszéi csárda előtt hóban, fagyban, esőben, szélben ott ácsorogni takaró nélkül az izzadt, fáradt, éhes, szomjas lovakat ázva-fázva, míg a kocsis vagy maga a gazda ott benn a csárdában hangos kurjongatások között mulatott. Nem érdemei egy jó szót az ilyen gazda vagy cseléd.

Tarjában láttam egy esetet. Hetyke fiatal uriember henczégett a társaságban lovaival, ökreivel; hivalkodott vele, hogy lovai oly jó futók, még a szelekét is megelőzik; hogy ökreivel, bivalyival még az élő fát is kivontatja a földből; hogy háts lovával palánk kerítéseket ugrat keresztül. Fogadást ajánlott, hogy felrakat szekerére ezer darab téglát és két bivalyával elvontatja őt dülőföldnyire a homokos országúton. Elfogadták a fogadást. Megrakták a szekeret és eléje fogták a két legerősebb bivalytulkot. Nógatták, hajszolták a bivalyokat, de bizony tiz lépésnyi távolságnál messzebb nem jutottak. Ugy elakadt a szekér, hogy hátulok sem huzta volna ki. Hanem a hetyke uracska csak azért is megakart mutatni, hogy a fogadást megnyeri. Verette, kinezta a bivalyokat, de nem mozdult a szekér. Maga az uracska váltotta fel a béreskocsist, ólmos botjával verte a szerencsétlen állatokat. Ezek neki rugaszkodtak, im a szekér kimozdult, de az egyik bivaly összeroskadott. Nem telt bele tiz percz, kilehelte páráját, mikor felbonczolták, az egész belső test vérrel volt előntve. Az állatorvos azt mondta, az erei megszakadtak a megerőltetéstől és belső elvérzés miatt pusztult el.

A kegyetlen tréfa a helyett, hogy sajnálatot ébresztett volna a gögös urfiban, inkább felbőszítette és hetykén új fogadást ajánlott, hogy a másfél méter magas kökerítést átugratja lovával. Elfogadták ezt a fogadást is. Egyik könnyű lovászgyereket maga lökte fel a nyeregbe és megparancsolta neki, hogy száz lépésnyirel futtasson neki a kerítésnek és ugrassa át. A lovászgyerek vállait vonogatta, húzódozott, de mit volt mit tennie; engedelmes-

kednie kellett ura parancsának. Megsarkantyuzta a lovat, az meg is indult sebes vágatással, de mikor a kerítéshez ért, ugrás helyett kicsapott és félrehuzódott. Az urfi restelte a dolgot, maga ült a nyeregbe, megsarkantyuzta a lovat jobbról-balról csapkodta az ostorral, a ló neki is indult rohammal, de most is félre csapott. Háromszor próbálta meg az ugratást az urfi, de mind a háromszor visszehökken a ló a kerítés előtt, félre csapott és nem ugrott. Negyedszer is neki vágatott az urfi, kegyetlenül belevágta sarkantyuját a lónak mindkét oldalába, hogy csak úgy serkent ki a vér belőle, neki is ugrott a ló a kerítésnek, de a két hátsó lábával elakadt és a lovast fején keresztül úgy kivetette a nyeregből, hogy valami hat ölnyire előre bukott. Meg is emletgette az urfi az ugratást. Eltörött a kulcsesontja, agyrázkódás is kapott és 16 hétig nyomta az ágyat.

Péter János fejő béres volt egy pusztai majorságban, mindenki kegyetlen, vad szívű emhernek ismerte, a ki a kis béreseket, ostoros gyerekeket sorra pofozta minden csekélységért. A jószágot még kevésbé kimélte. Ha a tehenek közé furakodott a jászolhoz és nem volt elég helye, nem a tenyerével veregetve iparkodott félreterelni a tehenet, hanem rendszerint rugdosta. Egy ízben a sor szélén álló bikát kegyetlenül hasba rugta, a bika a fájdalomtól felbőszülten visszafordult, lánczát elszakította, neki ment a béresnek, fellökte, első lábával dögönyözni s szarvával öklelni kezdte és úgy megnyomorította Péter Jánost, hogy harmadnapra eltemették. Az igaz, hogy könnyet nem ejtett érte az egész majorban senki.

Erdősön ismertem egy kocsisgyereket. Mindenki csak Jancsi gyerekeknek hívta, minden gonoszságnak, a mi a környéken történt a Jancsi gyerek volt a mestere. Kegyetlenül pusztította a madárfészkeket. Sokszor mondtuk neki, hagyja békében azokat az ártatlan madarakat, hisz azok nem tesznek senkinek semmiben kárt, inkább hasznot, mert pusztítják a férgeknek; de hiába beszélt a Jancsi gyerekek akárcsi. Vasárnapon délután madártojást vagy apró fiatal madarat szedett ki a fészkekből. Nem kimélt ő fecskét, rigót, fülemülét, semmit semmit. Egy vasárnap délután alig tette le kanalát, neki indult egy magas jegenyefának, a melynek tetején valami fészket látott, felmászott és már elérte a fészket, de egyszerre hirtelen letörött alatta az ág és ő valami 15 méter magashból lezuhant, összezuzta 3 bordáját és mind a két karja kitorlott. Koldus, nyomorék maradt élethossziglan.

A pesti piacon láttam egy kofát, a mint lábaikon összekötözött baromfit úgy hánytavetette, mintha tégladarabok lettek volna. A hátkosarára lógatta az összekötözött baromfit, s ha valamelyik vergődő liba vagy csirke szárnyaival verdesett s iparkodott repülve menekülni, úgy összeöklözte az embertelen kofa azt az ártatlan baromfit, hogy a ki csak látta, megundorodott a durva személytől, bezzeg észrevette a rendőr is ezt a kegyetlenkedést, bekisérték a kofát és hüvösre tették a törvény nevében, mert a törvény is védelmébe veszi az állatokat.

Nem régiben a Duna mentén kocsin utaztam. Egyszer egy

szuronyos zsandárt látok szembe jönni velem, a ki egy 15—16 évesnek látszó rongyos, piszkos flut kísért maga előtt. A fiúnak a hátán hosszú pórázra fűzve apró halak lógtak. Kérdeztem a zsandárt, mi csinyt tett a fiu? Azt felelte, kihágást követett el a halászati törvény ellen. Azért bekiséri és majd megkapja a fiu büntetését. Mert tudnunk kell, hogy a halászati törvény tiltja a tilosban való halászást akár hálóval, akár horoggal. A halászatnak épen úgy van bérlője, mint a földeknek, s a mint nem szabad a bérlő földjeiről senkinek semmiféle termést elvinni, úgy nem szabad a bérelt vizek halait bárkinek kifogdosni. Magának a bérlő halásznak sem szabad minden halat összeszedni, az aprókat vissza kell dobálni a vízbe, sőt még az is meg van állapítva, milyen sűrűnek szabad lenni a hálónak, a nagyon sűrű háló el van tiltva, és csak olyant szabad használni, a melyben az apró halak keresztüi bujhatnak. Pórázra fűzni sem szabad a halat vagy kopoltyuján madzagot vagy fűz vesszőt áthuzni és úgy lógatni, mert az állatkinzás.

Milyen undorító látvány az, mikor a buta, részeg kocsis elgyötrött lovaira oly terheket rak, hogy két kocsi is elég volna, s ha lovai nem bírják, üti-veri, nyuzza őket, ostorának nyelével, annak is a boldog végével huz végig rajtok. Az ilyen embertelen és az állatnál is alább való kocsis megérdemelné maga az ütegeket.

Hányszor látunk mészárosnál, hentesnél olyan istentelen állatkinzást, hogy a törvény egész szigorúságával kellene büntetni őket, mikor a levágásra szánt barmokat ütik, dögönyözik, nyiszálják a nyakát rozsdás, csorba késeikkel. Lám a zsidók milyen kimételesen bánnak el a levágásra szánt barommal. A sakterkésnek használata semmi más, mint *Mózesnek régi törvénye*, a ki megparancsolta népének, hogy az állatok levágásánál a legkimételesebb legyen, csak éles kést szabad használni, hogy a köszörületlen csorba késsel ne kinozzák a barmot. Összedögönyözött állat husát megtiltotta népének megenni. Így kényszerítette népét az állatokkal való kiméletes elbánásra. Nem is nyiszálja a zsidó a vágásra szánt barmot, hanem egy metszés elég, ezért tartja tisztán és rendben metsző kését, hogy olyan az, mint a borotva.

A magyar embernél él az a példabeszéd: oly rút idő van hogy még a jó kutyát is kár kizavarni. Ez a beszéd kiméltre mutat, csak ilyen volna mindig a bánásmódja is vele. Pedig kutya, macska nagyon hasznosak a háznál. A kondásnak, a számadó juhásznak akárhányszor többet ér a kutyája, mint a bojtárja. A macska csak azzal, hogy az egereket elpusztítja, egész vagyont ment meg a gazdának.

Bajdon láttam egy szamarat kikötve egy fához. Mig a gazdája ide oda járt a faluban dolgát végezni, egy sereg falusi gatyás gyerek körülvette a szamarat. Egyik, a legcsintalanabb a többi közt, a Marcsi gyerek ingerelni kezdte a szamarat. Pálczájával lökdöste, veregette, de a szamar türelmesen viselte magát egy ideig; de végre megsokalta a ránczigálást az első két lábára állt, a hátsó lábaival egyszerre kirugott és Marcsit úgy fel-

lökte, hogy orrán, száján eleredt a vér. Ugy kellett karon haza vinni. Nem is kinozta az állatokat soha többé.

Egy hasonló esetet láttam a szomszéd faluban. Két ürge tüzes csikó volt egy jómodu gazda kocsija elé fogva. A gazda leszált a kocsiról egy dombon fekvő ház előtt, levetette a lovak istrángját és bement a házba. Alig tette be magát után a kis kaput, két virgoncز kölyök a lovak körül settenkedett és kezdtek a lovak farkából lószórt rángatni. A lovak a csipős fájdalomra kirugtak s az egyiknek patkója úgy homlokra találta az egyik fiút, hogy menten kilocsesant az agyveleje, a másik fiu ezt látva, úgy megijedt, hogy megnémult és csak évek múlva kezdett újra beszélni, de akadozva, hebegve, mai napig is hebeg, pedig már meglett ember.

Végye észébe tehát minden tisztességtudó ember, hogy az állatokkal kiméletesen bánjék, *ki miként bánik jószágával, maga is hasonló bánásmódot érdemel.* Ne feledje senki, hogy az állatoknak is ép úgy fáj az ütés, kínzás, mint az embernek. A ki érzéktelen az állatok iránt, az nemes szivü nem lehet. Embertársai sem várhatnak irgalmat az olyan embertől, a ki jószágával kegyetlenül bánik. De nem szabad felejtenünk, hogy a ki a barmát elhanyagolja, az önmagát is károsítja, mert megfosztja magát attól a haszontól, a mit jó állapotban levő jószága erejétől, munkájától várhatja. Nézd meg valakinek ökrét, lovát, apró marháját és ismered gazdálkodását és annak értékét is. Figyeld meg bánásmódját a jószágával és megismered, hogy van-e a szívében nemesebb érzés. Csak a ki kiméletes tud lenni az állatokkal, csak az lehet nemesebb érzésü igazi ember; a ki az állatot kinozza, az hóhér.

Dr. Ferenczy József.

Adomány.

Báró Kemény Árpádné Ó méltósága 50 forintot küldött Széchy Károlynénak, mint az A. V. E. elnökének oly czélből, hogy abból az »*Állatok Védelmé*«-t 25 iskolába küldje, továbbá oly rendőrök, vagy más egyéni megjutalmazására, a kik a legbuzgóbban működtek az állatokkal való jó bánásmód elérésében. Fogadja a nemes lelkü adakozó e helyen is az A. V. E. leghálásabb köszönetét.

A háládatlanság (állatokkal szemben is) mindig a gyöngeség egy neme

Goethe.

Az állatok lelki világából.

A méhek értelmessége.

Irta: Bálint Sándor dr. *)

Sokat vitatott kérdés, hogy a méhek csupán velük született képességekkel, ösztönökkel bírnak-e, vagy tudnak okoskodni, kombinálni? Tudják-e cselekedeteiket a viszonyoknak megfelelően változtatni? Szóval a hirtelen megváltozott viszonyok között képesek-e magukat feltalálni s a felbukkanó szokatlan akadályokat értelmes, okoskodó módon igyekeznek-e legyőzni.

Midőn „A méh természetrajza” cz. munkámnak „A méhek szellemi képességei” cz. fejezetéhez anyagot gyűjtöttem, felkértem volt Csiki János körondi tanító urat, hogy hosszú méhészkedése alatt gyűjtött tapasztalait gazdag tárházából legyen szives egyet-mást munkám számára megírni, amit ezen fejezetben föl-dolgozhassek. Csiki ur kiváló előzékenységzel nemcsak jegyzeteket küldött, hanem egy egész értekezést, melylyel munkám értékét sokszorososan növelte.

Az értekezésben foglalt nagybecsű adatokból, melyekkel állításait bizonyítja, ezuttal csak az összekötötés példáit közlöm, melyekből kitűnik a méhek rendkívül meggondoló képessége, midőn t. i. egy anyátlan, de gazdag és egy anyás, de nagyon szegény család egyesül, hogy közös erővel vivják meg a lét-érti küzdelmet.

»A múlt évben július végén egy első rajom meganyátlano-dik s hozzáfognak az anyanéveléshez. Az elgyengült és a kaptár fenékre lehullott vén anyát én magam távolítottam el. Aug 3-án dél tájban a méhszín felől olyforma hangokat hallók, mint mikor a raj megszállni készül. Arra tekintek és az anyátlan kas előtt csoportosulást látok. Ej — gondolám, csak nem akar rajozni? De onnan nem jöttek ki a méhek, hanem inkább bementek. A rajozó méhek mind szaporodnak nyugat felől ujakkal, melyek hosszú tömött vonalban igyekeztek a kaptár felé, míg végre egész raj vérődött össze. Nemsokára aztán be is huzódtak az anyát nevelő családhoz. Azon méheket pedig, a melyek tévedésből más családhoz mentek bé, vagy azoknak röpdeszkaíra leszálltak, irgalom nélkül leölték. A mint aztán nemsokára kiderült, ez egy éhraj volt gondatlan méhtartó gazdától, ki a késői utórajnak is örvendett és azt külön családuul befogta. A gyűjtés július végével itt nálunk teljesen befejeződött, a szegény raj kénytelen volt üres lakából jobbmódu családhoz távozni, de olyanhoz, ahol biztosítva volt, hogy üres tarisznyájukért is szivesen látják, leg-alább az anyjukért; mert az éhrajt nem fogadja el az anyá-családok közül egy is. Irgalom nélkül leölik. Másnap már az én megnövekedett méhcsaládomnál le voltak rombolva az anyaböl-csök, jelöl, hogy a jött anya fogadtatott el. Meghagytam mag-nak s ma is megvan.

*) A »Méhészeti Közlöny«-ből.

»Az elbeszélte eset után való nap 10 órakor a nőm azzal lep meg, hogy azon kas, a melybe a tegnapi raj bevonult, rajzik. Nem hittem el, hogy az egyesült új család elégedetlen legyen helyzetével; de mégis lehetők tartottam a tudvalevő anyabölcsőkért, melyek, ha lerombolni nem engedték a honi méhek, kivonulásra kényszeríti az anya családját. De nem úgy volt. Azon rajzó méhek nem kivonultak, hanem jöttek ugyanazon irányból és uton, mint a tegnapiak. Ugyanazon kas előtt kezdtek gyülekezni, mint a tegnap, de azon kasból, midőn bevonulni akartak, egész dühvel, öldökléssel nyomattak vissza. Megkísérelték a többi családokhoz bevonulni, de mindenütt kegyetlen öldökléssel fogadtak. Nagyon gyenge elállott méhek voltak, letelepedtek a méhszin oldalérszkáira; itt is, ott is próbálva, könyörögve a bejuthatást, de nem volt irgalom számukra. Akkor még nem jutott eszembe sem erről, sem a tegnapiról, hogy éhrajok lennének, ily korán a mézelési idő megszakításával. Anyátlan családoknak tartottam őket s csodálkoztam, hogy nem fogadja be egyik család is. — Hiszen az anyátlan család rendesen ellenállás nélkül fogadtatik az anyások által, ha csak nem ályanyások. — Egy kevés építménnyel ellátott vessző kasba seperem az életben levő rajocskát, mert már nagyon sokat leöltek méheim közülök. Épen egy futó eső jött, betettem előle a méhszinbe csak úgy könnyedén. Mikor ebédeltünk azzal jön be a cseléd, hogy a méheimből rajzik ki az idegen raj. Kirajzolt bizony s meglepedett a szomszéd tövis kertjén. Szentül hittem, hogy nincs anyjuk, azért jön ki. Volt egy anya nevelő ládikán, mely épen akkor nevelte, elvett anyjuk helyett az új anyákat. Gondoltam, ez kicsiny is, gyenge is, anyátlan is, de anyát nevel, elfogadhatja ezen tekergő rajt, ha van anyjuk, ha nincs is. Felvettem a ládikát és töviskerítéshez vittem. A szegény raj örömmel kezdett behuzódni, de a ládabeliek mind oly dühvel fogadták, mint az előbbi családok. Ekkor jut eszembe, hogy ez bizonyára éhraj; üres tarisnyával jöttek és azért fogadtanak oly udvariatlanul. Az anyanevelő ládikát vissza vittem helyére. Egy vesszőkast megprecskéltém mézes vízzel és a tövisek közt ülő kis rajra tettem, a mely megérezve a méz szagját, örömmel huzódott bé s nagy mohosággal esett a nyalogatásnak. Behuzódása közben megpillantottam a gyönyörű anyát is. Most már tudtam, hogy éhrajjal volt dolgom ma is, tegnap is. Rögton felszereltem egy anyanevelőt üres és mézes léppel, belakoltattam a kis családot, a mely még azon évben megnépesedett. Ma már rendes kaptárban jó magtörzst képez.

A mint később kiderült, ezen két éhraj a falu végén lakó méhtartótól jött, ki július végén fogta be őket, mint utórajokat. A gyűjtésnek azonban mindjárt vége szakadt és nem voltak képesek még egy pár hétre valót is gyűjteni. Éhhalállal állottak szemben, ha idejében nem biztosítják magukat. Az anyakasukhoz nem mehettek, mert ott bizonyára erőteljes fiatal anyák voltak és a szintén anyás családot épen már szükség idején üres tarisnyával nem látták szívesen, meg fiatal anyjukat sem

kivánták feláldozni; azon méhesben anyátlan és egyszersmind vagyonos családra nem találtak, mint a hol szívesen láttattak volna; az illet feltalálták nálam. Hihetőleg mindkét család kivonulása előtt kiszemelte nálam az anyátlan családot és ismeretséget is kötöttek ugyanazon egy családnál, de egyik család a másikat kivonulásban megelőzte és mint már teljes rendben levő család, a később jövőt már nem fogadta. Ez mint családost zavarában nem tudta, hova legyen; kísérletet tett a többi családoknál is, de sikertelenül. Elfáradva, eléhezve a méhszin oldalán pihent meg, népe töredékével. Most éhraj volt azért rajzott ki újból az általam adott lépés, de mézetlen kasból és az előleges egyetértés nélkül üres tarisnyájuk miatt fogadtattak oly rosszul az anyanevelőtől is. A mézes léppel ellátott ládikóban aztán végkép megmaradt.

»Az önkéntes átköltözések oly gyakoriak a méhek életében és annyira simán folynak le, hogy sok méhész mit sem tud róluk, midőn ez vagy az a családja meganyátlanodott és egy másik éhséget szenvedő által anyásittatik, vagy ő maga költözik valamely szegény családhöz vagyónával. Az ilyen méhész az üresen maradt kassról konstatálja, hogy méhe kirabolatott, vagy az éhség által elpusztult, holott egyik sem történt. Legfennebb az tűnik szeme elé és kelti fel bámulatát, hogy döglött méheket nem lát, mikép a rablásnál szokott történni. Az átköltöztetés a rablástól lényegesen különbözik, mégis sokan azonosnak tartják a kaptárbeli méz elhordásáért. Az átköltöztetésnek fennebb már több példait láttuk, itt csak azt akarom elmondani, hogy mennyi előrelátást tanusítanak ezen cselekedetükben is.«

»Midőn a fennebb elmondott átköltözési, illetőleg átköltöztetési eseteknél az egyetértés megtörtént, a két család egymással megismerkedett, kezdetét veszi a méz áthordása. Ezen munka oly sürgős-forgással történik, hogy más méhcsaládok, illetőleg rablók is észre veszik, kik a prédának vélt mézen osztozkodni akarnak. Ugy de ezt a költöztető családok nagyon jól tudják, azért mindkét helyre őreket állítanak, melyeknek feladata minden bémenő méhet vizsgálat alá venni és ezt meg is teszik híven, nehogy vagy egy illetéktelen is bejusson valamelyik köpűben. Emberiesen fejezve ki magunkat, a vizsgálat ilyenformán megy: »Őr: Állj! Ki vagy? »Méh: Jó barát! »Őr: Mehetsz! Ez egy szempillantás alatt megvan. Bármily gyorsan nyomulnak be és ki a méhek, figyelmen kívül egy sem marad, úgy, hogy az illetéktelen tolakodót azonnal észreveszik és lefűjelik. De az ilyen tolakodók nem igen szokták bevárni az elfogatást, mikor az űr eleje áll fölreppen azonnal. Észreveszi azonnal az idegen is, hogy ott rendszeres munkával van dolga, meg sem kíséri az erőszakoskodást, de nem úgy a rablásnál.«

Az ilyen összeköltözködés a legjobb, legerősebb bizonyíték a méhek okoskodó képességére; már pedig az okoskodás a legmagasabb szellemi tulajdonok közé tartozik. Csiki urnak ez a szép megfigyelése azonban nem egyedül álló (s ez itt azért igen fontos, mert nem mondhatják, hogy

szép de téves megfigyelés), L. Büchner, a híres materialista filozófus emlit „Aus dem Geistesleben der Thiere“ czimú egyik leghíresebb művében (3-ik kiadás p. 305—306.) a többek között egy hasonló esetet, melyet L. H. Brofft közölt a »Zoolog. Garten« XIII. kt. No. 1. p. 67. — Ugyanezt az esetet álvette G. J. Romanes nagynevű angol zoológiai író az állatok szellemi képességéről írott alapvető művébe (francia fordítás: L'intelligence des animaux 2-ik kiad. I. kötet p. 149—150) — annak bizonyítására, hogy *gondolataikat, érzéseiket igen pontosan tudják egymással közölni a méhek.* A különbség a két esett között csak az, hogy Brofftnál a két család a gazdag anyátlan és a szegény, de anyás tőszomszédok voltak s a gazdag költözött át a szegény, de anyáshoz. Előbb egy két, később mind több és több, utóbb egész csapat jött-ment egyik családtól a másikhoz értekezés végett, a míg végleges megállapodásra jutván, megtörtént az összeköltözködés.

*

Ide iktatjuk még a következő kimutatást a *méhek munkájáról*, melyet egy svájci tudós számokban magyaráz. — Egy munkás méh, kedvező körülmények közt, naponként 6—10 kirepüléssel 40—80 virágot látogat meg s mintegy 5 centigramm hektári gyűjt. Két hét alatt egy gramm méze van s így egy 3000 sejtet igénylő egy font méz elkészítésére több évre volna szüksége. Egy köpüben 20—50 ezer méh van, melynek körülbelül fele gyűjt mézet. Ezek tehát naponként összesen 300,000-tól egy millióig terjedő virág nedvét gyűjtik össze s mintegy 2 font mézet készíthetnének naponta, kedvező körülmények között.

A megoperált hálás tigris.

Egy igen kedves öreg ur, az Állatok Védelme egyik legelőkelőbb olvasója, e kis históriát ajánlja figyelmünkbe. — A minap hunyt el *Dublinban* dr. *Haughton* Sámuel híres orvos, aki egy alkalommal a dublini állatkertben saját életé kockázatásáért megoperált egy tigrist. Az állat egyik körme erősen benőtt a husba s már féltették, hogy valami nagyobb baj származik belőle. Csakis operációval segíthettek a bajos *Haughtont* kérték meg, hogy végezze el a műtétet. Az orvos beleegyezett. Az ápolók nagy hálót terítettek a tigrisre s annak segítségével egész a ketrecz rostélyáig huzzták az állatot. Izgató jelenet következett ezután, a melyet még fokozott, hogy a párjától elválasztott nőstény tigris dühösen rázta a szomszéd ketrecz vasrácsát. Mig az egyik ápoló a hálóval a ketreczhez szoritotta a tigris fejét, a többiek pedig a lábait szoritották le, megragadta dr. *Haughton* a beteg lábat s egy ügyes metszéssel eltávolította a benőtt körmöt. Azután szabadon bocsátották a tigrist s beeresztették hozzá a nőstényt is. Megható volt, amint a nőstény simogatni kezdte a beteg lábait s nyáldosta a sebet. Egy hét múlva ismét elment dr. *Haughton*, hogy megnézzze a beteget s akkor már lényeges javulást konstatál. Ez alkalommal már egészen megváltozott a tigrisek magaviselete az orvos irányában. Mintha

hálával lettek volna eltelve a megmentő iránt, macska módra, hizelegve közeledtek feléje, mindenféleképen mutatták, hogy örülnek. A tigris egész nyugodtan hagyta megvizsgálni beteg lábát, a nőtény pedig csendesesen és figyelmesen nézte végig a vizsgálatot. Még évek múlva is megismerték jötevőjüket, s mindig látható örömmel fogadták.

Tudós papagályok.

A legnagyobb ár, a melyet valaha papagályért ígértek, aligha lehetett több, mint az a harmincezer márka, a melyet egy amerikai ajánlott föl a minap egy ilyen tudós madárért. Mr. *Grant Ridley*, a ki papagályával évente tizezer márkánál többet keres, ezt az ajánlatot visszautasította, mert kétszer annyiért sem hajlandó a madarától megválni. A ritka állat világhirre tett szert: három nyelven beszél, tízféle tájszólást használ és négyezer szó felett rendelkezik. A papagály sohasem követ el mondatszerkezeti hibát és mindig azon a nyelven válaszol, a melyen megszólították, Ha azonban előtte ismeretlen nyelven szólnak hozzá, akkor egy különös tekintetet vet az illetőre és fejét rázza. Mr. *Ridley* az egész világot beutazza madarával. Sokan különben azt hiszik, hogy *Ridley* úr — hasbeszélő. Egy papagályt, a mely a mi atyánkot hat nyelven tudja elmondani, *Stefánia főhercegnő* a minap ezeröttszáz márkáért vett meg. Midőn azonban a papagályt a főhercegnő lakására vitték, kitudt, hogy az egy szót sem tud beszélni. Rajjöttek, hogy az az illető, a ki a papagályt eladta, szintén hasbeszélő volt, s csak arra tanította be a madarat, hogy a csőrét tátogassa, mialatt ő művészetével tévedésbe ejtette a hallgatót. A szultán hatszáz forintért vett egy papagályt, a mely kétszázötven szót tud kiejteni.

Példákkal hassunk oda, hogy gyermekeink szépen bánjanak mindenkor a gondozásukra bízott állatokkal. Ha ezt tesszük, az emberszeretet nemes érzelmeinek alapvetéséhez nyújtunk adalékot.

Dr. Verédy Károly.

Minden jó eszmének idő kell, hogy gyökeret verjen a közvéleményben.

Gömöri Havas Sándor.

Az igaz könyörület minden érző lény iránt nyilvánul.

Wertaer Alvin.

Az állatok kinzása és a gonosztevők által elkövetett gyilkosságok között, ha keressük, mindig feltaláljuk az összefüggést.

Kodolányi Antal.

Irgalmas szív a világ legnagyobb kincse.

Ujváry Béla.

Viktor Hugo egy verse a . . . lóhusról.

Mikor 1870-ben Páriszt ostromolták, az élelmiszerek ára oly őrületesen fölszökött, hogy a leggazdagabb emberek is alig bírták a hus árát győzni. Természetes, hogy a szegények nem igen ettek marhahúst, legfőlegb macska- vagy kutyahúst. A lóhus csemegeszámba ment már, úgy hogy fontját 14—15 frankon árulták. Ebből az időből maradt fenn *Hugo* Viktornak egy elmés versikéje, a melyet abból az ötletből írt, hogy egy szép asszonyvendége egyszer nem jött el ebédre. A négy soros vers így szól:

Csodált szép asszonyom, hogyha eljött volna,
Páratlan ebédet kínáltam vön' önnek:
Még a *pegázust* is megfőztettem volna,
Hogy egy — *lósárnyával* kedveskedjem önnek.

Állatok a színpadon.

A párisi Gymnase-ban nem sokára felújítják az öregebbik *Dumas*-nak *XIV. Lajos ifjúsága* című színművét. A darabnak legnagyobb érdekessége valószínűleg az lesz, hogy valóságos élő kopofalka szerepel majd a színpadon. Az állatoknak ilyen tömeges fölvonulása alkalmából a *Figaro* összeállítja azokat a drámai termékeket, melyekben az állatok is hozzájárulnak a cselekvés fejlesztéséhez. A kutya igen nevezetes tagja az állat-familiáknak a színpadon is. Már a század eleje felé is sokat tapsoltak *Emile*-nek, a *Pyrenaeusok kutyájának*, a ki hőse s minden egyebe is volt a róla elkeresztelt színműnek. Kiváló állat volt azonban a *Párisi mohikánok*-ban szereplő kutya is. A *Châtelet*-ben valamikor az *Ezeregyjé* dramatizált meséit is előadták s ezekben szintén hatásos szerep jutott egy kopónak. Érdekes különben, hogy Amerikában tavaly mult ki egy szent-bernáthegyi hatalmas kutya, a mely színpadi működése révén 125.000 frankot keresett meg életében. Az orosz tárgyú drámákból meg épen elmaradhatatlan a kutya. Szerepel *Dumas* fíis *Daniseff*-jeiben, valamint *Ohnet Serge Panine*-jában is. Egyéb állatok, sőt fenevadak is szerepelnek azután *Jules Verne Utazás a föld körül* című látványosságban. A kigyó legelőbb *Shakespeare Antonius* és *Cleopatra*-jában kerül föl a színpadra, még pedig kézdeiben csupán kitömött gummitömítő alakjában, *Sarah Bernhardt* óta azonban igaz élő valóságban. Az egerek is színpadképesek. A *vasálarczos lovag* című boulevard drámában például az a megüsztelő feladat jut nekik, hogy a szegény nekikeseredett vasálarczost vigasztalgassák. Az egyik *Concourt Manette Salamon* című drámájában meg épen élő majom is szerepel, holott ez az érzékeny állat nem igen állja a színpad között járó légvonatot. A Gymnaseben *Constantin abbé*-t is úgy rendezik, hogy a két amerikai hölgy lovon ugrot be a színpadra. A mit azóta megcselekedett különben *Nébántsvirág* kisasszony is nálunk akárhányszor. A számár! Oh a számár! Erről se feledkezzünk meg. Ezt meg már épen *Molière* szerepelteti *Don Quichotte*-jában. Az elefánt, a teve sem éppen ritka látvány a színpadon. Sőt újabban már a kakasviadalt is beleszővik a rémdrámákba.

Nanzen madarai Budapesten.

A Magyar Ornitologiai Központ folyóiratában, az *Aquilában* a délvidéki Feldegg-sólyomnak színezett képe jelent meg, a melyet *Nécsey István*, a központhoz beosztott festőművész festett, s a melyet *Herman Ottó*nak, a központ főnökének útmutatása mellett sokszorosítottak. Ez a kép a külföld szakköreiben általános feltűnést keltett s most *Collett* tanár, a krisztianiai múzeum igazgatója, a ki *Nanzen* sarki utazásának madártani eredményeit dolgozza fel, fölkérte *Herman Ottót*, birja rá *Nécseyt*, hogy *Nanzen* egyik legbecselesebb madaráról, a rózsasírály ifjúkori alakjáról készítsen rajzot és Budapesten sokszorosíttassa. A művész vállalkozott a föladatra. A rózsasírályt *Ross* északsarki 1823-ban *Melville* szigetén fedezte fel a 75° északi szélesség alatt; *Parry* ráakadt a 82° táján, *Payer* meg a Ferencz-József-földön. Legnevezetesebb az a három darab, a melyet a washingtoni múzeumban őriznek s a melyet *Mewcomb*, a ki a *Jeanette* hajótörésénél a pusztá életét mentette meg, magával hozott. — *Nanzen* 1894. augusztus 3-án három fiatal példányt ejtett el, a melyek közül kettő *Budapestre* kerül, hogy a művész lefesthesse. E madár életmódja és fészkelési helye eddig ismeretlen.

A tehén szerepe Indiában.

A *Jénai* földrajzi társaság a minap érdekes kis füzetet adott ki, a melyben *E. F. Hobisch* német etnográfus, a ki huszonöt esztendeig élt Indiában, igen érdekes dolgokat mond el arról a végtelen nagy tiszteletéről, a melylyel India lakói a tehén iránt viseltek. A tehén — vagy mint a hinduk írják: a Tehén nagy szerepet játszik a hinduk vallási és társadalmi életében. A mikor néhány évvel ezelőtt *lord Landsdowne*, az új alkirály Bombayba érkezett, tiszteletére nagy kivilágítást rendeztek a városban; a transparenteken a következő mondások ragyogtak:

A Tehén India gazdagsága.

A Tehén India anyja.

A Tehén a család tagja.

Nemrégiben magas állású urak, herczegek kezdeményezésére megalakult az *I. T. V. E.*, vagyis az *Indiai Tehén Védő Egyesület*, a mely kizárólag arra való, hogy a tehénkultuszt ápolja és a teheneket megvédje. Az indiai szent könyvek előírják, hogy mily kötelességei vannak egy jó hindunak az *istenek*, az *ősök* és a — *tehenek* iránt. A jó hindu minden reggel virágot hint a tehene lábai alá és friss fűvel traktálja meg, munkára pedig soha sem használja. Valahányszor új *raja* kerül a trónra, megesküszik, hogy a teheneket, asszonyokat és brahminokat meg fogja védelmezni. — Azelőtt, a ki egy tehenet megölt, életével lakolt a tettéért. Egy travancorei rajahról pedig fönnmaradt a rege, hogy a mikor igen nagyon elzüllött a sárgabőrű asszonyoknak miatta, egy óriási arany-tehenet csináltatott, bemászott a torkába és évekig ott lakott, hogy majdan megjavulva térjen vissza belőle a földre.

HIREK.

Olvasmányok az állatvédelem köréből a czime egy szép kis képes könyvnek, melyet *Ferke Ágost* írt és az állatvédelem bőkezű pártfogója, Grimm Gusztáv adott ki. Úgyesen megírott rövid elbeszélések és költeményeket tartalmaz. A könyvecske *ingyen* kapható Franke Pál könyvkereskedésében Budapesten, Koronaherczeg-u. 1. A ki kívánja, és szívesen ajánljuk mindenkinek, a nak csak éppen a postadíjat kell beküldeni, 5 krajczárt példányonként.

A galamblövészet ellen. A rostocki Á. V. E. kérelmére a Schwerini nagyhercezség belügyminiszttere megültotta, végképp betiltotta az eddig *Heiligendam* tengeri fürdőben divó galamblövészet kegyetlen sportját, mely most már egész Németországból ki van üzve.

Scheitlin Károly, a híres állatvédő, egy felhívásában arra kéri a közönséget, hogy a halat, a csirkét, minden szárnyast úgy öljenek meg, hogy *egy* csapással a fejét egészen levágják az állat testéről, hosszas vergődés és kínzás eikerülése czéljából; de még azért is, mert az agyonkínzott állat húsa nem egészséges.

A távlovaglás kegyetlenségéről. A Prágában, Schilling báróné Ó Excellenciája szerkesztésében megjelenő „Anwalt der Thiere“, (az állatok védője,) a rigai Á. V. E. negyed évi közlönye, legújabb számában első helyen egy nagyon megfigyelésre méltó cikkkel közöl a távlovaglás ellen, mely haszontalan sportbeli állatkínzást a kakas és bikaviadalokkal hasonlítja össze; ezeknek sem a faj nemesbitése lévén a végczéljuk, hanem a kegyetlen állatkínzás mellett az emberi lélek eldurvulása.

Közli továbbá az orosz Á. V. E. »Wertnik« czimű folyóiratából a Szt.-Pétervárt lefolyt legutóbbi futtatások két szerencsétlen áldozatának a »Formidabel« és »Ungaria« nevű lovaknak megindító végét, a melyeknek eltörték a lábai, s oly iszonyu fájdalmaikat szenvedtek, hogy a közönség szemeláttára chloroformmal, illetve lövéssel meg kellett ölni. A nemes állatok fájdalmas tekintete oly beszédesen árulta el borzasztó kínjaikat, hogy a tömegeből hangosan kitört a szánalom és megbotránkozás nyilvánulása.

Helyreigazítás. Az »Áll. Véd.« januári számának utolsó oldalán »*Állatvédő-egyesületek*« czim alatt közölt hírből szedés közben kimaradt egy sor, ugyanis ez: (Dánországnak) 6, Svédország- és Norvégiának 6, Angolországnak (51).

Szerkesztői üzenet.

Hű tagnak. Igenis: a vályuk, az itatókj fel vannak állítva és pedig egy a Széchenyi-téren, egy a Fapiacztéren, egy meg a főkapitány tanácsára a főtéri mészárosok udvarán.

Lelkes leányka. Nem is láthatott; mert az Á. V. E. elnöknője nem visel madarakat vagy csak madártollakat is a kalapjain. Hiszen igazán a »szép« szempontjából is mindig csak virágot, szép csipkét, arany, ezüst, aczel kivarrásu selyem- és bársonyszalagot, illusion-csokrot kellene választani. Hiában kötelező az angol udvarnál, hogy a hölgyek toll-aigrettel jelenjenek meg; nem izléses, nem szép, sőt egyenesen az — entreprise de pompes funéhes személyzet díszére emlékeztet.